

HAYVANLAR ALEMİNDE SOSYAL HAYAT

Yazan: Alverders

Çeviren: Nahide Gücü

KARŞILIKLI ANLAŞMA VE TAKLİT

Yalnız insanlardan bahsederek, taklitle kaşıklı anlaşmayı birbirleri ile pek az münasebetleri olan başka, başka manalarda alırız. Lâkin hayvanlar alemine dönecek olursak, onlarda kaşıklı anlaşmanın taklitten ibaret olduğunu görürüz. Bu şekilde hareket, insanların ne kaşıklı anlaşma tarzlarına ne de sırf birbirlerinin hareketlerini tekrarlamalarına benzemez.

Toplu yaşayan hayvan sosyetelerinde taklidin pek büyük rolü vardır. Eğer bir hayvan bağırarak olsa ekseriyetle diğerleri onu takip ederler. Koşmak, uçmak, yemek, güneşlenmek ve sair gibi hareketler hep seridir. Bu sosyal insiyakın bazı kuşlara zarar verildiği, avlanmalarını kolaylaştırdığı malûmdur. Eğer yavru bir kuş yuvada kanatlarını çırparsa diğerleri de derhal aynı şeyi yaparlar. Penguenler buzun kenarında tereddüt ederlerken içlerinden biri suya dalsa diğerleri de onu takip ederler. Ehiileştirilmesi çok güç olan zebralara sirk oyunları terbiye edilmiş Midilli atları tarafından talim ettirilir. Yakalanan Gnus'lar (bir nevi yabani keçi) önünde zıplananak olunursa bunlar kendilerine has sıçrayışlar yaparlar.

Hayvanlarda olduğu gibi, birbirini taklit insanlarda da saridir. Meselâ esnemek, yemek yemek ve saire. Konserlerde, tiyatrolarda ufak bir grubun alkışlanması kendileri istemeden bütün seyircileri aynı şeyi yapmağa sevkeder. Konuşmakta saridir. Bunların inkârı gayri kabildir ve hayvan sosyetelerinde olduğu gibi iç güdülerin neticesidir. Bu hal tabiatımızda olan sosyal kabiliyetin neticesidir, Köhler, dehşetli korkmuş gibi gözlerini her hangi bir noktaya dikince bütün şempanzeleri, hakikatte hiç bir şey yokken, müthiş ürkütmektedir. Bu gibi tecrübeleri kendi arkadaşlarımıza yapabiliriz ve aynı sonucu alırız.

Maymunlarda taklit son haddini bulmuştur.

Rothman ve Tenber'e göre Teneritfe (Kanarya adalarından biri) adasındaki şempanzeler yalnız bakmakla, kapı açmasını, anahtar kul-

lanmasını öğrenebilirler. Kendi sahiplerinin yaptıkları hareketleri seyrederek aynısını taklit ederler. Vinortze'e göre ehli şempanzeler zenci kadınların danslarını taklit etmektedirler; yerlilerin oyunları onları çok fazla alâkalandırmaktadır. Yalnız bunlar dansların ihtiva ettiği bazı incelikleri anlayamazlar. Bu havvanlar yerliler gibi dişlerini temizlemektedirler v. s. Bu haller öğretmekten ziyade müşahedenin sonucudur. Şempanzelerin bazı taklitleri vardır ki hiç olmazsa ufak bir anlayış neticesinde elde edilmiştir.

Umumiyetle diğer hayvanlar arasında ihtiyarî taklit, sonradan elde ettikleri, tamamiyle kendiliğinden meydana gelen hareketlerdir. Büsbütün zekâyâ dayanmayan bir taklit olamaz. Şempanze ve maymunlar umumiyetle insan hareketlerini öğrenmeğe müsaittirler. Bunların bu kabiliyetleri ile diğer hayvanların psikolojisini ölçmemiz imkânsızdır.

Büyük bir kütlenin tezahürü ferdi heyecanların birbirlerine müte-kabil tesirlerinden ve taklitten ileri gelir. Yalnız çekirge ve atsineği sürüleri bu kuvvetlerle meydana gelmezler aynı zamanda bunlar bunun tesiri ile birbirlerine yaklaşırlar ve birlikte uçuşlarında bir muvazenet hasıl olur. Müte-kabil taklit, hareketlerin değişmesinde, sürünün müşterek seyrinde muteberdir. Ekseriyetle görülmüştür ki ehlileştirilmiş vahşi hayvanlardan biri birdenbire mürebbisine saldırırsa, kafesteki diğerleri de aynı hareketi yaparlar. Sokolowsky'e göre bu müşterek hareketler hayvanlar arasındaki mistik anlaşmadan ziyade ilk harekete geçenin diğerlerini tahrik etmesi ile olur. Aynı şekilde sürü halinde yaşayan diğer hayvanlarda birbirlerini uçuş ve tecavüz gibi hareketlerde taklit ederler. Bu haller ekseriyetin farkında olmadan iştiraki ile meydana gelir.

Bir atın yürürken çıkardığı ses arkadaşınınkinin aynıdır. Kurbağalardan birinin suya atlamasıyla çıkan sesin tesirine kapılan arkadaşları aynı şeyi yaparlar. Ekseri hayvanlar birbirlerini ikaz edecek karakteristik bir sese maliktirler: kuşların özel bir ötüşü vardır; yabani tavşanlar yeri arka ayakları ile kazarlar; kanguruların hepsi tehlike karşısında aynı alarm'ı verirler. Sosyal veya tek yaşayan bütün hayvanlar diğer cinslerinin ötüş veya bağırsının korkudanını yoksa ikaz maksadile mi olduğunu anlarlar. Değişik cinslerinde birbirlerini ikaz ettikleri görülmüştür. Meselâ memelilerin kuşlar tarafından ikaz edilmeleri gibi. Doğu Afrikada bulunan bir nevi kuş acaip sesler çıkararak bütün hayvanları ikaz etmekte ve tehlikeleri haber vermektedir.

Bazı hayvanlar kendi cinsinden olmayanların kaçmasından tehlikenin yaklaştığını anlarlar ve o yerden uzaklaşırlar.

Cattle heron'ların (bir nevi kuş) tehlike karşısında fil ve mandaları ikaz etmeleri bazı fena sonuçlara sebep olur. Avcılar bu işaretleri müşahade ederek bu hayvanların geçit yollarını ve inlerini öğrenirler.

Cx-peker (bir nevi kuş) çiftlik hayvanları ile beraber bulunurken insanlardan hiç bir zaman ürkmemekte halbuki vahşi hayvanların yanında bulunduğu zaman olağanüstü ürkek ve ihtiyatlı hareket etmektedir. Buna sebep bulunduğu muhite göre kendini intibak ettirmesinden ileri gelir.

Honey guide (Bal gösteren) ismindeki kuş ne zaman bir insan veya porsuk görse derhal ona arı yuvasının yerini gösterir. Bunların maksatları bal alındıktan sonra geriye kalan yumurtaları yemektir. İlk zamanlarda porsuklar ile bu kuşlar arasındaki anlaşma insiyakfi idi. Sonraları bu kuşlar insanların da baldan hoşlandıklarını anlamışlar ve acaip ötüşleri ile onlara rehberlik etmişlerdir. Bazı hayvanlarda ortak hayat sürmektedirler.

Meselâ köpek balıkları ile pilot fish'ler (ılık denizlerde yaşayan bir nevi balık) daima beraber gezerler ve Pilot fish'ler onlara rehberlik ederler. Köpek balıklarında buna karşılık onları tehlikelere karşı korurlar. Bu alışkanlık dolayisile Pilot fish'ler olmadığı zaman köpek balıkları bir kaç bir arada yelkenlileri ve yahut yüzen tahta parçalarını takip ederler. Bazı hayvanların yem bulmak için daima başka cins hayvanların rehberliğine ihtiyaçları vardır. Eğer bir kuzgun kendi cinsinin bir yere doğru gittiğini görse o da aynı şekilde hareket eder.

Akbabalar da kuzgunları bir yerde birleşmiş görünce derhal yere inerler çünkü kuzgunlar ancak leş bulunca toplanırlar. Çakallar bir akbabanın yere inişini görünce aynı noktada bir av bulacaklarını ümit ederek koşarlar. Schilling'e göre, Afrikada akbabalar bazan yerlileri, arslanın avını parçaladığı yere götürürler ve istemeyerek onlara yenecek bir şeyler buldurmuş olurlar.

Martılar da ufak sürüler halinde vapurları takip ederler ve köpüklerde yiyecek ararlar. Bu onların tecrübelerinin sonucudur. Frigatebirds'lar (bir nevi kuş) yunus bahklarını ve diğerlerini daima gözetlerler onlar küçük balık sürülerine hücum edip onları yerken suyun üstüne fırlayanları kaparak geçinirler. At sinekleri atların etrafında doluşan küçük sinekleri yemek için daima atlarla beraber bulunurlar.

Kuşların durmadan ötüşleri maymunların işaret için çıkardıkları sesler toplu yaşamayı sağlayan mütakabil anlaşma vasıtalarıdır. Bazı memeli sürülerinde bu hayvanların guddelerinin çıkardığı ifrazatın kokusu onları bir arada yaşamağa sevkeder. Aynı neve ait iki kuş ek-

seriyetle birbirlerini kendilerine mahsus nokta veya çizgilerden tanırlar. Aynı zamanda bazı hayvanların gerisinde bulunan süs şeklindeki beyaz lekeler sürünün liderini takip etmesine yarar. Karacalardaki bu beyaz leke yalnız kışın bariz bir şekilde görünür: Bunun sebebi söylendiğine göre, dişilerin yazın yavruları ile ayrı yaşamasından ileri gelir. Berger'e göre vahşi hayvanların bazılarında bu beyaz leke yerine kuyrukların alt tarafı göze çarpacak şekilde beyazdır. Kaçarken kuyruk sallamak adeti bu açık renk vasıtasıyla diğerlerine rehberlik etmektedir. Schilling'e göre zürafalar kaçış esnasında kuvvetle kuyruklarını sallamaktadırlar. Bu kuyruk sallamalar ile tehlikenin dehşetini diğerlerine haber vermektedirler. Yüksek omurgalılarda mana ifade eden hareketler, mütekabil zekâ olarak hayvanlar arasında kullanılır ve bunlar ilksel sesler ve hareketlerin tekâmülü neticesi meydana gelmiştir.

Köhler, Pfunst, Brehm ve diğer salâhiyettar şahıslara göre, hiç bir cins maymun yoktur ki heyecanının ifadesini kendi lisanına koymuş olmasın. Garner tarafından iddia olunan maymun lisanı sadece haz ve elem seslerini ifadeden kurulmuştur; işte bu yüzden her hangi bir maymuna korku ve açlık bağırtıları çıkarttırarak gramofona alınmakta bilâhare aynı seslerle diğer maymunlar heyecana getirilmektedir. Brehm'e göre bazı maymunların aynı neveleri bir hayvanat bahçesinde karşılaşınca önce birbirlerini tanımamakta hatta düşmanlık göstermektedirler. Yalnız uzun zaman bir arada kalırlarsa aynı cinsin neveleri aralarında bir anlaşma meydana gelir. Kafese atılan her yeni hayvan kendisine has hareketlerde bulunmak mecburiyetindedir. Bu haller Brehm'e göre, yakalanan hayvanlar arasında tahakkuk etmiş uzun bir hadisedir. Neticede her ferdin hususiyetini belirten bir sosyete vücut bulur. Bütün neveleri birbirleri ile anlaşmağa sevk eden hareketleri, ananevi bağlılık metodlarını ve içgüdülere verilen kıymetleri tesbit etmek herhalde çok alâkalı bir şey olacaktır. (İnsanları misal olarak alsak: yeni doğan bir çocuk hiç bir rehber ihtiyacı olmadan kendi içgüdüsiyle meme emer; küçük çocuğun ilk heceleri insiyakidir, ama bulunduğu muhitin gelenekleri ona kullanacağı dili öğretir.

Maymunların bazı hareketleri insanlarınkinden bambaşkadır işte insanlar bu yüzden bir çok yanlışlıklara düşerler. Maymunlarda komiklik hissini isbat edecek hiç bir esere tesadüf edilmemiştir. Dişleri gıcırdatmak, çenenin çigneme hareketleri ile kızgınlıklarını hiddetlerini göstermektedirler. Bazı nevelerde diş sıkımlar kavgaya hazırlık demek değildir, daha ziyade korku işaretidir.

Pfungst'a göre maymunlardaki ağız şapırdatma, dil hareketleri hakikatte etraflarında yenecek bir şeyin olduğunu fark etmelerinden ileri gelir, ve arkadaşça düşünüşün bir görünüşü olabilir. Rothman ve Tenber'e göre, şempanzeler sessiz gülüşler, ağlayışlar (göz yaşı dökmeden), neşe, korku, dehşet, inkisarlar, kıskançlıklar ve saire gibi fevkalâde garip yüz ifade tarzlarına sahiptirler. Bu haller hayvanlar arasında geniş mikyasta bağlılığa yol açarlar. Şempanzeler arasında kolların manalı hareketleri epey inkişaf etmiştir. Kendilerini affettirmek veya acındırmak istedikleri zaman ekseriyetle kollarını öne uzatarak yere doğru eğilirler. Sevişmek ve tanışmak hindquarts'larda (bir nevi hayvan), cinsi anlaşmalara yol açar. Maymunlar ve bazı hayvanlar ekseriyetle birbirlerini dudaklarından öperler. Bu öpüş esnasında biri diğerine ağızındaki çiğnemiş meyvedan verir. İnsan öpüşlerinin orijini belkide bundan gelmektedir.

Pfungst'a göre, kurtlar on değişik tona maliktirler; bunların yarısı hiddet ifadesidir. Bu bağırırları köpekleri kopya ederek yahut insanları taklit ederek öğrenmiş olmaları iddia olunamaz. Ehli köpekler vahşilerden daha serbest bağırırlar çünkü onları tehdit eden teklilerden korkarak seslerini kısımlarına hacet yoktur. Havlamanın asıl orijini hiddet ifadesidir, fakat sonraları diğer heyecanlara da uydurulmuştur. Faraza neşe. Cenç erkek kurtlar arkadaş olmak istedikleri zaman pençelerini öne doğru uzatırlar; müdafaasız oldukları zaman sırt üstü yuvarlanırlar. Sık, sık etmeleri de sosyal münasebet metodlarıdır. Köpekler ve kurtlar arasında kazuratını örtmek içgüdüdür. Pfungst'a göre bu hareketler kendi kokusunu duymak iştiyakından ileri gelir. Bazılarının da kazuratlarını yüksek yerlere yığmaları gene bu sebebe dayanmaktadır. Bu kokular hayvanlar arasında yakınlaşmağa yol açmaktadır. Tepinmenin de hayvanlar arasında münasebet sağladığı görülmüştür. Fakat şimdilik bunlardan kati neticeler çıkarmak imkânsızdır. Bu faraziyelerin hakikate ne dereceye kadar uygun olduğu henüz belli değildir.

Karıncalar "karınca lisanı," ile anlaşırırlar. Bu anlaşma, antenlerinin birbirine değmesi ile heyecanlarının geçmesinden başka bir şey değildir. Karıncalar bu anlaşmalardan pek hoşlanırlar. Anten teması ile heyecan gelmesi, beraberce yuva kurma, yem arama, tehlikeye karşı koma ve taklit içgüdülerinin birer tecellisidir. Aynı zamanda bu temaslar göç yolunu takipte de mühimdir. Bu nevi işaretler antenlerin, hızlı, sık kuvvetli vuruşuna uyarak değişir. Tehlike karşısında arkadaşları ikaz kâfi gelmediği takdirde zorla arkadaşlarını tehlikeden uzaklaştırırlar.

Dikkat edilmiştir ki bir karınca yem bulduğu zaman diğer arkadaşlarını antenleri ile temas ederek yardıma çağırır.

Seferberlik işareti antenler vasıtasile karıncadan karıncaya yayılır. Asker karıncaların vazifesi ses çıkararak arkadaşlarını tehlikeden uzaklaştırmaktır. Karıncalarla beraber yaşayan claviger'ler (bir nevi böcek) ev sahiplerinin bütün hayat şartlarına kendilerini uydurmuşlardır. Karıncaların işaretlerinden anlamaktadırlar; onlardan yiyecek isterler. Claviher'ler tamamen parazit bir hayat yaşamaktadırlar. Bal arıları da anlaşma notalarına maliktirler; ve böylece bir arada yaşamağı temin ederler. Her hangi bir tehlikeye karşı arılarda birinin verdiği alarm diğerlerinin de harekete geçmesine sebep olur. Bu hücum anında silâh olarak kullandıkları iğnelerinden çıkan zehrin kokusundan işbirliğini ve bağlılığı kuvvetlendirmektedir. Ven Frsch, arıların yiyecek aramakta anlaşma işaretleri kullandıklarını söylemektedir. Arılardan biri bal alacak iyi bir memba bulunca her kovanın dönüşünde dans eder gibi döner. Bu hareket öteki arıları heyecana getirir, bal aramağa sevk eder. Uçuşan arılar haber verenin yardımı olmadan o çiçeğı bulurlar. Bu koku alma ile olur. Bir de arıların kokusuz çiçekleri arkadaşlarının bulabilmesine yardım eden bir organları vardır. Bu organın yaydığı koku ile çiçekler bulunur. Eğer hava kurak giderse gıda mambalarının kuruyup kurumadığını işçi arılar teftiş ederler.

Polenleri toplayanlar da, üsare toplayanların anlaşma vasıtası gibi bir vasita ile anlaşıp, beraber iş görürler, fakat bunların işareti daire dansı değil düz danstır.

Saf insiyak, İtiyat, gelenek

İnsanların gelenekle edindikleri bir çok hareketleri, hayvanlar insiyakları vasıtasıyla yaparlar. Hayvan aleminde gelenegin ne dereceye kadar yer aldığını bilemeyiz. İnsan hayatında gelenek köklü olursa insiyakin gayri muayyen olduğunu söyler. Hatta yakın kabile ve komşu kalanlarda aynı milletin muhtelif mezheplerinde bile adetlerin şerh ve değişik oluşu insiyakin insanlar akasında hâkim olduğunu gösterir. İnsan hareketlerinin elastiki oluşu ve tekâmüle müstait bulunuşu insiyaktan ziyade öğrenme ve bilgi ile insanların hayatların seyr verdiklerini gösterir.

Tek başına yaşayan örümcek, yuvasını hiç bir rehber, örneğe ihtiyacı olmadan yapar. İşte bu netice sırf insiyaktan doğar.

Yuva yapma içgüdüsünde her fert evvelkilerin yaptığını takip eder.

Wasmann, karıncalarda insiyakların yanında gelenek edinme kabiliyeti de bulunduğunu söyler. Meselâ karıncalarla beraber yaşayan böcekler onların adetlerinin iktibas ederler. Bir cins karınca diğer karınca grubunun yanında yaşarken onların adetlerini alır. Yalnız yiyeceklerini hareketlerini taklit etmekle kalmazlar yuva yapma şekillerini de kabul ederler. Bu hayvan psikolojisini tetkikte çok entere-sandır. Kuşlara uçmayı ana ve babaları öğretir. Balıklara yem bulma-sını, avlanmasını büyükleri gösterir. Hatta hayvanlarda insandan korkma, insiyaki değil gelenek ile-dir. Morgan'a göre Iskoçyada telgraf tellerinin kurulduğu ilk iki senede yaban horozları üstüne üşüşmüşler bazıları ölmüştür. Bundan sonra o tellerin tehlikeli olduğu adet olmuştur. Morgan'a göre, hayvanların düşmandan korkması gelenekle meydana gelmiştir; ve bu, tehlike sesleri çıkaran insiyakla birleşir. Tecrübesiz hayvanlar önce tehlikeye karşı giderler, ondan zarar görünce bağırmağa başlarlar, bu acı sesleri duyan diğer hayvanlar da tehlikenin ne olduğunu bilmeden haykırır başkalarını haberdar ederler. Bazı hayvanların insandan kaçması bazılarının yaklaşması hep korku geleneğinin yerleşmesi neticesidir. Böylece bazı hayvanlar insan ikâmetgâhlarına yakın yuvalar yaparlar.

Morgan'a göre yumurtadan yeni çıkan deve kuşları ve sülünler eğer kendilerine yem yeme tarzı gösterilmediği takdirde ölürlür. Sülünler ve civcivler arasında yem arama tamamıyla insiyakidir. Bunlar tecrübe sayesinde gevşek toprakta yem aramanın daha kolay olduğunu, eyi ve kötüyü ayırt etmesini öğrenmektedirler. Yavrular büyük kuşları taklit ettikleri zaman yeme, uçma, yuva yapmağı daha çabuk öğrenmektedirler, Halbuki yuvasından ve kendi cinslerinden ayrılmış bir yavruda bu hareketler çok geç inkişaf eder. Bu da gösteriyorki büyüklerin hattı hareketleri küçükler üzerinde mühim tesirler yapmaktadır.

Muhiti değiştirilen her hangi yavru uzun zaman sonra tekrar kendi yuvasına getirilse az zaman sonra eski adetlerine döner.

Yeni doğan her yavru kendi grubunun bütün adet ve geleneğini öğrenmek mecburiyetindedir.

Taklit içgüdüsünün yardımıyla bu hareketler, gelenekler şeklinde nesilden nesile geçmektedir.

Yavru deniz kuşları insiyaki olarak yumurtadan çıkınca derhal yüzmeğe başlarlar. Yavru sincaplarda kendi muhitlerinden uzakta tek olarak büyütüldükleri zaman kendilerine fındık verilse tıpkı cinslerinin karakteristik hareketleri gibi, oda içinde, bunları saklayacak bir kavuk ararlar. Kuşlarda, yuva yapmanın taklit ve geleneğe dayandığını söy-

lemektedirler. Bununla beraber içgüdülerine mühim rolü vardır. Ömründe yuva görmemiş ve yapmamış bir kuş ihtiyaç karşısında kalınca kendi cislerine mahsus olan yuva şeklinin aynını yapmaktadır. İhtiyar kuşların gençlerden daha mükemmel bir tarzda yuva yaptıkları görülmüştür. Tabii bu tecrübelerin neticesidir.

Yuva kurmanın Anthropoid maymunlar arasında, geleneklere mi dayandığı, yoksa içgüdüleri neticesinde mi meydana geldiği uzun münakaşalara sebep olmuştur. Köhler daha ziyade içgüdülere inanamamaktadır. Brehm orangutanları gözönünde tutarak, oda Köhler'le aynı fikirdedir. Nazarı itibara almamız lâzımdır ki, Köhler'in şempanzeleri Tenerif adasına getirildikleri zaman beş yaşında idiler; bunların bu yaşa gelinceye kadar görerek birşeyler öğrenmeleri mümkündür. Reichenow'a göre, gorillerin yuva yapma içgüdü normal şartlar altında belli bir yaşa gelinceye kadar kendini gösterir, eğer bu hayvanlar çok küçükten yakalanırlarsa bu tabii hal onlarda zuhur etmemektedir. Esasen maymunların hattı hareketlerinin ne derece geleneksel ne derece insiyakı olduğu henüz daha malûm değildir.

Kuşların senelik göçleride hayvan psikolojisinin henüz keşfedilmeyen hadiselerinden biridir. Bazıları bunun sebebini geleneklere atfetmektedir. Bu ancak genç ve ihtiyarı bir arada göç edenler için doğrudur.

Meselâ kırlangıçlar ve leylekler gibi. Halbuki bazı kuşlarda meselâ kargalarda yavruları büyüklerden birkaç hafta önce yola çıkarlar. Genç yavruların ayrı göçü geleneğin bu işte hiçbir rolü olmadığını ispat eder. Meselâ birçok av kuşları, ötücüler, Hoopoes'ler gibi; küçük yavruların göç zamanı sabırsızlanmaları bunun sebebini insiyakı olduğunu anlatır.

Bazı tecrübelerde gösterilmiştir ki kuşlar her sene, aynı yoldan aynı yere gelip gitmektedirler. Bu, bileğine işaret yüzük geçirilmiş kuşlarla yapılır.

Kuşların ekseriyetle havada belli bir şekil olarak göç ettikleri görülmüştür. Balıkçı, kazlar, ördekler, kungular, çulluklar hep V şeklinde uçarlar; ekseriyetle V şeklinin bir tarafı uzundur. Eğer sürü çok kalabalık ise bu şekil o zaman daha ziyade V şeklini alır. Az sürüler bir çizgi halinde göçlerine devam ederler. Ok ucu şekli uçuşu kolaylaştırır, bu uçuşa "Rezonans uçuş,"ta denir.

Bu uçuşlardan başka bir de gayrı mantazam sürüler vardır. Meselâ, leylekler, kırlangıçlar, çayır kuşları, ispinozlar gelir. Kargalar ise dağınık olarak birbirini takibederler.

Kuşların ötüşünün veraseten mi yoksa sonradan mı olduğunu bilmek lâzımdır. Üfleyiş, ıslık cıvıldaş, ses değiştirme kabiliyeti, ahengi hançerlerinin ve beyinlerinin tevarüs ettiği hususiyetle ilgilidir. Bu doğuştaki kabiliyet her kuşta kendisine misal olanın mükemmeliyetine göre inkişaf eder. Böylece geleneğin rolü meydana çıkar.

Taklitçi kuşların ötüşünde, doğuş kabiliyetinin, sonradan iktibas edişin, içgüdünün, hep birden rolü vardır. Bazı cins kuşların yabancı kuşlar tarafından büyütülmesi onların aynı ötüşleri almasına sebep olur. Bazıları da insanları taklit ederler. Bunun böyle oluşu kuşlarda ötüşün zekâya dayandığını gösterir. Aynı zamanda muhitin fertler üzerindeki tesirinin kuvvetini ispat eder.

Birbirini sevmeyen iki cins hayvan doğuştan itibaren bir arada büyütülseler birbirine alışırlar. Whitman'a göre, güvercinler başka cinsler arasında yetiştirilseler o cinse kendi cinsinden daha fazla yakınlık gösterirler. Bu, insanların ırkı nazarı itibara almayı ulusal bir vahdet meydana getirmeleri gibidir. Hatta ebeveynlik içgüdüsü, âdet olarak bu ayrı cinslere, civciv çıkardıkları zaman yavruları alışkanlığın tesiri ile suya girmeğe zorlarlar. Ve ilk defa ördek çıkaran tavuk yavrularını suya gidişini görünce pek korkar.

Ehlileştirme

Yetiştiren insan, ehlileştirdiği hayvanlara istediği vasıfları verebilir. Metodlu birleştirme ile kıymetli karakterler elde eder. Ve bunların tekâmülünde mümkün kılar.

Bazı ehli hayvanları ehlileşince o kadar değişmişlerdir ki serbest bırakıldıkları zaman yaşamazlar, bazıları da eski vahşi hallerine dönerler.

Ehlileşen hayvanlar sosyaldirler. İnsan kendisinde sosyal bir yaratık olduğundan hayvanları ehlileştirir. Böylece insanın efendi olduğu bir sosyete meydana gelir. İnsanları, hayvanları ehlileştirmeğe sevk eden yalnız menfaat değildir. Bunda hükmetmek ve korumak isteği de mevcuttur. Burada sosyal bağ ırk ve cins bağlarından çok daha kuvvetlidir.

Brehm'e göre, Güney Amerikadaki yerli kadınlar maymunları kendi çocukları ile emzirirler ve aynı şefkatı gösterirler. Bu onlar için büyük bir şereftir. Bu hal hayvanların bağlılığını da artırır.

Hayvanların iyi veya kötü hareket etmeleri, insanların onlara göstermiş oldukları sevgi ve bağlılıkla değişir.

Maymunlar da tıpkı köpekler gibi sahiplerini düşmanlardan korurlar. Ehli hayvanlarda kıskançlık çok mühimdir. İnsanlarla hayvanlar;

sesle, nazarla hareketlerle ve temasla anlaşırlar. Baş işaretleri anlamak ya öğrenmekle veyahut kendiliğinden olur.

Tabii hudutlar dahilinde kuşlardada anlaşmak kabildir. Ekseriyetle sahibine az çok faydası dokunacak hayvanlar ehlileştirilmiştir. Ve bunları işlerine yarayacak bir şekilde makineleştirmişlerdir. Hayvanların hareketlerinin hususiyeti her nesilde ayrı tetkik edilmelidir. Çünkü ehlileştirme bunları zaman geçtikçe değişikliğe uğratmıştır. Bunun için tevarüsten ziyade öğretilmek mevzuubahistir.

Ehli hayvanların hareketine bakarak genel olarak o cinsin vasıflarını tayin etmek mümkün değildir çünkü ehli hayvanlar asıllarından çok ayrılmışlardır. İnsanların ehlileştirdiği cinsler intibaka kabiliyeti olanlardır. Meselâ Hindistanda yakalanan filler az zaman sonra sahiplerine alışmaktadırlar halbuki Afrika filleri insana alışamazlar.
